

kedéstől – az együttgondolkodás nekiveselkedésétől. Nem riogat fárasztó okfejtésekkel, csak jelez. Tulajdonképpen nem akar mást, mint felhívni a figyelmet arra, hogy valami nincs rendben. Hogy amit biztosnak éreztünk, mállásnak indult, hogy életünk vezetése mintha kicsúszott volna a kezünk közül, az evidenciákat kérdőjelek váltották fel, biztonságérzetünk illúzióknak bizonyul.

Az *Ugyanaz az ajtó* magyar kiadása Updike-rajongóknak kötelező, hiszen mindazokat az erényeket felmutatja, mint korábban megjelent kötetei, ugyanakkor az íróval ismerkedők számára is jó kezdést adhat, hiszen igazán kedvcsináló írások ezek, sok oldalról teszik megközelíthetővé a sikerszerző életművét.

FALVAI MÁTYÁS

(Fordította Bartos Tibor; Gy. Horváth László, Katona Tamás, Osztovits Levente, Takács Ferenc, Udvarhelyi Hanna, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2006, 268 oldal, 2300 Ft)

JÓNÁS TAMÁS:

Kiszámítható józanság

„Ne szeressen, aki ért!” Az *Átkozó* című versből idézek.

Hát én szeretem Jónás Tamás verseit, és hogy érthessem is őket, gondoltam, zenét illeszték alájuk.

Először azt hittem, ennél nincs is egyszerűbb dolog a világon. Egy Almodóvar-filmzene biztosan megfelel. De spanyol szenvedély ide vagy oda, túl erőtlennek bizonyult. Pedig szenvedély az kell.

Legyen sötétebb. Mondjuk az *Álmosölgy legendája* című film dalai. Tele kísértettel és sikolyokkal. De démonok ide vagy oda, túlságosan díszletjellegű volt a zene. Pedig démonok is kellenek.

Legyen durvább. Mondjuk Lou Reed *The Raven* című albuma, úgyis van a kötetben elég fekete madár. Ennek passzolnia kell. De érdes hang ide vagy oda, túlságosan üresnek tűnt a lemez. Mintha nem lenne tétje a művészetnek. Márpedig Jónás Tamás nem az, akinél babra megy a játék.

Hát nincs egy énekes, aki teljesen odaadta volna magát az alkotásnak? Aki minden fájdalmat belesűrített a dalba? Még akkor is, ha szuszakolni kellett, és egy-egy pata, szarv vagy szárny lépten-nyomon kilógott? Aki pont olyan nyers és törékeny egyszerre, mint a *Kiszámítható józanság* versei?

Maria Callas lett végül a megoldás. Kerestem tőle egy lemezt, és hagytam, hogy közösen szakasszák meg a szívemet Jónás Tamással.

Elővettem a vékony kötetet, és fellapoztam.

Csalóka dolog a *nomen est omen* kifejezés. Mert látszólag ugyan egy Istennel szembeszálló Jónással, és

egy kétkedő Tamással van dolgunk, ám valójában a költő nagyon is hisz valamiben. Például az olvasójában.

Annak ellenére, hogy egy pofonnal indít feléje: „Vagy kértem én, hogy olvasóm legyél? / Hagyd abba most, jobb még az elején.”

Mert aki ezek után marad, az sokáig marad. És folytatja a kötet-címadó verssel.

Aztán ha átesik a kezdeti állatvédső felháborodásain, illetve a „hogya csudába foghatta meg?” problémakörén, hiszen a varjú nagyon óvatos állat, vagy fészekből lopta, vagy sebesült volt, vagy csapdát állított neki, szóval, ha ezeken a kételyeken átverekszli magát az olvasó, nem marad más hátra, mint a vers virágkelyhe. A porzók és a bibe: az irányított érzelmek próbája. Ami pont olyan nonszensz, mint a hang nélküli orgazmus. Sosem tudod meg, mire lennél valójában képes.

De hogy miért a virág- és az orgazmus-kép?

A virág a rózsza miatt. A lámpaként világító rózsza miatt, mely két versben is felragyog, és amely úgy virraszt szegyen és álmok fölött, mint egy asszony. A rózsza a nőiesség szimbólumaként nekem itt kicsit olyan, mint egy férfi animája. Mint az az érzékenység, amitől a költő költő lesz.

Eszembe jut még erről a képről Pilinszky is, bár a könyvben inkább

József Attila és Petri szelleme idéződik meg.

Pilinszky rózsáját, mondjuk, én vörösnek képzelem, de az is világít valamilyen formában: „Mielőtt bármit elkövetnek, / gondoljanak a rózsakertre, / vagy még inkább egyetlen rózsatőre, / egyetlenegy rózsára, uraim.”

Az orgazmus szintén többször előkerül a versekben, mint a szülés szükségéből csonka gyakorlata, vagy akár mint a halál színönimája.

Mert a halál szintén központi helyet foglal el a kötetben. Az anyaverek visszatérő szelleme,

mint Petri Sárája vagy Kornis Apa-figurája, olyan természetességgel közlekedik az élők között, mintha még ő maga is élne. Úgy tesz, mint aki titkolja, hogy meghalt. Vért-fagyasztó ez a pantomim. És igazából azt sem lehet tudni, hogy ki a mozga-

tója. Az anya nem tud végleg elbúcsúzni, vagy a fiú tartja itt még erőszakkal.

A legfontosabb érzet mégis a sötétség ebben a lírában. Ami a mindennapi felsoroltaknál is feketébb és erősebb, és ami szintén rátelepszik a poétára. Ez az ős Kaján- vagy Káin Úr-szerű alak, hol Holló úrként, hol pedig aljasként tűnik fel, hogy kicsípjén egyet a költő lelkéből. Hogy még párszor megkínozza, és végképp elátkozottá tegye.

De a költőnek nem olyan gyenge a szíve, hogy az megszakadhatna efféle támadásoktól. Legföljebb az olvasók szíve teszi ezt.

Mi pedig szakaszott szívvel mi mások is lehetnénk, mint szakasztott emberek. És ez annyira nem is rossz hír.

FINY PETRA

(Magvető Kiadó, Budapest, 2006,
64 oldal, 1690 Ft)

FÜLÖP GÁBOR:

Leó görögülésben Gyermekversek

A gyermekeknek szánt igazi, minőségi alkotások szeretete nincs korhatárhoz kötve. S hogy miért felejtődik ott az érettebb korú polgár is a televízió előtt, ha éppen a *Süssi* bábfilmek valamelyike vagy a *Futrinka utca* szerepel műsorban? Kézenfekvő válasz volna erre a nosztalgia, vagy hogy „mindannyiunkban ott szunnyad a hajdani gyermek”, de vélhetően nem csupán ennyiről van szó. A gyermekközönségre gondolva megalkotott művek éppen „gyermeki látásmódjuk” miatt is érdekesek lehetnek a felnőttek számára. Figyelemre méltó ugyanis, hogy a gyermekirodalomként számon tartott művek legsikeresebbjei közül melyek éppen a „felnőtt világnak” azo-

kat a logikai bukfenceit és következtelenségeit leplezi le, amelyeket olyannyira logikusnak és ésszerűnek gondolunk (vagyis többnyire nem is gondolunk rájuk sehogyan). Selma Lagerlöf, Janikovszky Éva vagy Lázár Ervin gyermekirodalmának titka is éppen ebben rejlik, s talán nem tévedünk, ha eme kettősség erényét véljük felfedezni az újdéki születésű, de már bő másfél évtizede Magyarországon élő Fülöp Gábor legújabb, *Leó görögülésben* című – „gyermekversek” műfajmegjelölésű – kötetében is.

Hogy mit lehet tudni Leóról? A karikatúra műfaját a Nagy Endréféle kabaré színvonalán művelő Léphaft Pál illusztrációi szerint meglehetősen hasonlított Fülöp Gáborra, ráadásul gyanúnk, amely valami írói alteregófélet sejt személyében, még inkább fokozza, hogy két húga is van, Hanga és Zsóka, akik feltűnően ugyanazt a nevet viselik, mint a hús-vér költő lánygyermekai a való világban. Persze ők is megkapják a magukét – megtudjuk például, hogy Leó Hangával nem menne bankba, mert hűgocskája „Úgy ordít néha, / hogy elszaladna előlünk minden pénz” (*Leó és Hanga*), miképpen Zsókaról is kiderül, hogy Leónk leginkább sintérnek alkalmazná, ugyanis „amelyik kóbor-kutyát / ő megsimogatja, / attól megszabadult a város” (*Leó és Zsóka*). Azonban nem csupán a szűkebb családtagok viselkedése lesz Leó le-